

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาเรื่องนี้ ได้ผลการวิจัยว่า ความหมายของคำว่า “เปรต” ตามรูปศัพท์มีส่วนประกอบสำคัญ ๓ ส่วน คือ ป-อิธาตุ-ต ในการอธิบายความหมายของคำดังกล่าวมีคำอธิบาย ๒ นัย คือ เปรต หมายถึง คนผู้ล่องลับไปสู่โลกหน้า และคนผู้ถึงฐานะห่างไกลจากความสุข หรือพ้นไปจากความสุข

ความหมายของคำ “เปรต” ในพระไตรปิฎกมี ๒ ความหมาย กล่าวคือ หมายถึง คนผู้ล่องลับไปสู่โลกหน้า ที่เรียกว่า คนตาย และคนผู้ล่องลับไปสู่โลกหน้าที่เรียกว่าเปรตวิสัยหรือเปรตโลก

ต่อมาในชั้นอรรถกถา พระอรรถกถาจารย์ส่วนใหญ่ได้อธิบายความหมายของคำ “เปรต” ไว้ว่าหมายถึงคนผู้ตายไปเกิดในเปรตวิสัย โดยใช้แหล่งข้อมูลจากพระไตรปิฎก ตอนว่าด้วยวินีตวัตถุในมหาวิงค์ ลักษณะสังยุตต์ และเปตวัตถุ ในการอธิบาย มีผลให้ความหมายของคำว่า “เปรต” ในชั้นฎีกา และวรรณกรรมพุทธศาสนาที่รจนาในประเทศไทย หมายถึงคนตายไปเกิดในเปรตวิสัยมีความสำคัญกว่าความหมายว่า “คนตาย” เปรตที่ปรากฏในวรรณกรรมของไทย จึงมีรูปร่างน่ากลัว อดอยากหิวโหย ผอม ปากเท่ารูเข็ม ฯลฯ

นอกจากนี้แล้วยังได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่า “เปรตวิสัย” เป็น ๑ ในคติ ๕ แดน ไปหลังความตายของผู้เวียนว่ายตายเกิด คติดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายเสวยผลกรรมดีเรียกว่า “สุคติ” มีเทวดา และมนุษย์ ฝ่ายเสวยผลกรรมชั่วเรียกว่า “ทุคติ” มีเปรตวิสัย กำเนิดดิรัจฉาน และนรก เปรตวิสัยนี้เป็นทุคติที่มีสถานภาพดีกว่ากำเนิดดิรัจฉาน และนรก จัดอยู่ตรงกึ่งกลางระหว่างสุคติ และทุคติ สัตว์ผู้ตายไปเกิดในเปรตวิสัยสามารถรับส่วนบุญกุศลที่มนุษย์อุทิศผลส่งไปให้ได้ ส่วนสัตว์ผู้ไปเกิดในทุคติอื่นนี้ ไม่สามารถรับกุศลผลทานจากมนุษย์

แนวความคิด และความเชื่อเรื่องเปรตมี ๒ ลักษณะ คือ หมายถึง คนผู้ล่วงลับไปสู่โลกหน้าที่เรียกว่า คนตาย พวกหนึ่ง และหมายถึง คนผู้ล่วงลับไปสู่โลกหน้าที่เรียกว่าเปรตวิสัยหรือเปรตโลก อีกพวกหนึ่ง

ประการสุดท้ายก็คืออิทธิพลความเชื่อเรื่องเปรต มีผลต่อพิธีกรรม คตินิยม และประเพณีไทยต่าง ๆ ของชาวไทย เช่น พิธีศพ พิธีถวายสังฆทาน พิธีอนุโมทนา การกรวดน้ำ ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีสารทไทย ผลของพิธีกรรม และประเพณีดังกล่าวส่งเสริมให้ ความกตัญญู ความละอายเกรงกลัวต่อบาป ความมีน้ำใจ ความสัมพันธ์ผูกพันระหว่างวงศ์ญาติ และวัดกับบ้าน รวมทั้งสันติสุขของผู้คนในสังคมปรากฏอย่างเด่นชัด

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิจัยอิทธิพลความเชื่อเรื่องวิมานในวิมานวัดฤๅในประเด็นที่เกี่ยวข้อง การทำบุญกุศลของชาวไทยอันสะท้อนให้เห็นถึงผลของการทำดีได้ดี หรือศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเขตวัดฤๅกับวิมานวัดฤๅเพื่อทราบแนวคิดและความเชื่อในเรื่องทั้ง ๒ อย่างแจ่มชัด